

At vero ille ex eo reus videtur, quod non eisdem tantum actio, sed etiam intentio ulularia fuit, cum non aliam vel expressam vel tacitam pecuniam sua collocande voluntatem haberet, adeoque gregem vendidit, ut perceptam pecuniam seniori daret. Praterquamquod Canones & Patres, qui restituenda uluras pronuntiant, id quod aliquis bona fide percepti consumpsitque, quin ditor fieret, & id, quod vel in specie vel in valore adhuc existit, non distinguunt omnino. Nonnulli in quidem, Juris Civiliis Glossa in bonorum ita consumptorum restitutione dispensare videntur; at non sunt haec conscientiae Regulae satis rure.

R E S P O N S I O .

Subscripti ita occurrunt difficultati primae. Eum, qui non aliud damnum subit, quam quod lucrum, quod sperabat, minime percipit, non posse habere ob causam plus fumere, quam putatum dedit, si lucrum hoc nec probabile sit, nec proximum; bene vero, si speratum lucrum probabile aut proximum sit. Lucri enim probabilitas aut proximitas privati boni pretio estimabilis iactura est, cuiusque gratia compensatio debetur, nihilo vel in Canonibus occurrat, vel in Patribus, quod ejusmodi compensationes condemnet; immo vero bona multa tum Canonum tum Patrum loca sunt, in quibus ea tanquam iuste, & naturali Legi conformes probantur.

Laxiorum quidem Theologorum non est Responsum hoc, sed eorum, quorum doctrina omnibus retro factis universam Ecclesiam probata fuit. Est ea Responso D. Thomae prout nempe cum lucrum, quod speratur remouet est, videlicet nec probabile, nec proximum, in ejus gratiam plus accipi, non posse statuique, quam datum fuerit. Ita docet S. Doctor 2. 2. q. 78. art. 2. ad 1. Recompensationem vero damni, quod confideratur, quod pecunia non lucratur non potest id patium deducere, quia non debet vendere id, quod non habet, & potest multipliciter impediri ab habendo. Et in Opusculo 73. p. 3. c. 20. Aliquando dicitur damnum illarum proprie & per se, & aliquando pro accidens tantum & non per se. Et infra: Potest incidere ibi damnum pro accidente, quando scilicet ex pecunia ablata lucrum, quod intendebat, non acquisivit, & nihil aliud passus est damnum: dico sine praedictis, quod lucrum tale non est restituendum ei, qui passus est ejusmodi damnum. De hoc lucro cessante accipiendum, quod idem S. Doctor, alique Auctores pronuntiant, si lucri cessatio ad lucrum aliqua fortem percipiendum sufficeret, futurum, ut omnes usurarum excusarentur. S. Antoninus p. 2. c. 6. §. 1. Damnum autem non sustinet, nisi quod cessat ex hoc sibi lucrari: sed idem damnum habuisset, si pecuniam in arca servasset. Durandus l. 3. sent. dist. 37. q. 2. ad 1. Recompensationem damni, quod potest provenire ex eo, quod de pecunia sua mercaretur, non potest licite in patium deducere, quia non debet vendere id quod non habet, & quod potest multipliciter impediri. Et Gabriel Biel. l. 4. dist. 15. q. 4. ver. 12. lit. F. scilicet si solum esset in probabilitate, quia sic dicitur potius non esse; alique, quorum testimonia in altera hujus Responso parte afferuntur.

Quod autem addit, eum, qui mutuum dat, aliquid ultra fortem accipere posse, cum lucrum, quod ex propria pecunia sperabat, probabile ac proximum erat, ejusdem lucri gratia, & in compensationis modum, facem hac in re praefert idem D. Thomas 2. 2. q. 62. art. 4. Respondens dicendum, quod quicumque damnificat aliquem, videtur ei auferre id, in quod ipsum damnificat. Damnum enim dicitur ex eo, quod aliquis minus habet, quam quod debet habere secundum Philosophum in V. Eth. Et ideo homo tenetur ad restitutionem ejus, in quo aliquem damnificavit: sed aliquis damnificatur dupliciter, uno modo quia auferitur ei, quod actu habebat, & tale damnum est semper restituendum secundum recompensationem aequalis, puta si aliquis damnificet aliquem diruens ejus domum, tenetur ad tantum, quantum vult domum alio modo si damnificet aliquem impediendo, ne adificetur, quod erat in via habentis, & tale damnum non oportet recompensare ex aequo, quia minus est aliquid habere in virtute, quam habere actum: qui autem in via est adificandi aliquid habet illud solum secundum virtutem vel potestatem, & ideo si redderet ei, ne haberet hoc actum, restitueretur ei, quod est obtinuit, non simpliciter, sed multipliciter: quod non est de necessitate restitutionis, ne dicitur est, tenetur tamen aliquem recompensare facere secundum conditionem personarum, & negotiorum. S. Antonius cap. 7. §. 18. ejusdem partis sed in hac re Div. Thomam loco appellato ducem ac magistrum sequi, ita mirum loquitur huic questioni respondens: Utrum talis Creditor possit exigere a debitore suo non solum damnum habitum, sed etiam lucrum, quod fecisset cum illa pecunia, si tam reciperet in termino debito? Pronuntiat: Ad quod respondet Petrus de Avila super Clem. ex gravi de usura, & dicit, Credo, quod non solum damnum emergens, sed etiam lucrum cessans potest accipi, & idem videtur dicendum, etiamsi non esset mercator, sed tantum intendens omnino illam pecuniam exponere negotiationibus suis ad lucrandum. Secus autem esset, si persona esset talis,

quod ipsam pecuniam retinisset in arca. Et remittit ad notata 12. q. 2. c. Si qui de Clericis & in c. Conquestus, extra de Usura, idem videtur sentire D. Thomas 2. 2. quest. 62. Cum ipsa tamen consideratione, quam ibi ponit, videlicet quod non debet exigere talis creditor, nec illi sibi debitor tenetur tantum lucrum restituere, sine dare, quod inde sperabat sibi creditor cum illa pecunia negotiando acquirere, cum illud lucrum non esset certum, quia impediti poterat, vel forte etiam de capitali amitti; sed tantum tenetur, quantum potuisset vel re illud lucrum in illis diebus. Ex his verbis duo concludantur. Primum est, Sancti Antonini sententia D. Thomam censuisse aliquid ultra fortem exigere posse, propter lucri proximi privationem, quae ex mutuo contingit, idque in compensationis modum. Alterum est, S. Antonium non aliter ipsam quoque sententiam; quamvis epim dicat: Ad quod responderet Petrus &c. & rursus: Idem videtur sentire D. Thomas, non autem: Ad quod responderet &c. cum tamen responsum hoc non retellat, nec aliud asserat, id ipsum ab eo probari statuendum est. Angelus de Clavasio in sum. usura l. 1. num. 11. inter Casus duodecim, in quibus ex Glossa & Canonibus aliquid ultra fortem exigere licet, hunc asserit: Quando quod recipitur ratione interesse consistit non solum in damno habito, sed in lucro cessante, dummodo lucrum cessans esset in actu, hoc est quod probabiliter fuisset: quia sic dicitur petri, quod aliquo modo est; secus non esse, si solummodo esset in probabilitate, quia sic dicitur petrus non esse. Et infra: Quid de illo, qui non solvit ex culpa sua creditori solvo mercari in termino debito? Resp. Quod tenetur ei ad lucrum cessans iudicio bonorum Mercatorum: & ideo talis debitor recipit ultra fortem: idem de illo, qui volens negociari, vel possessionem emere, quod licite recipit ultra fortem tantum, quantum lucratus fuisset verisimiliter, vel habuisset de fructibus possessionis, aut aliter vel, dummodo quinquem concurrant. I. Quod, prater periculum, & expensas: quia lucrum intelligitur, deductis expensis, & laboribus, & periculis. II. Quod non sit intentio lucrandi principaliter per bonum vicium, sed potius per mercantiam, vel emptionem. III. Quod non contrahas patium ad semper, sed ad aliquod tempus: quia aliter quod iudicium humanum videretur, potius vellet lucrari isto modo, quam per aliam viam. IV. Quod ille, cui mutuum, non sit in eam ardua necessitate, & creditor in tali opulentia, quod ei teneatur gratia mutuari. V. Quod id quod accipit, sit vero interesse sibi probabiliter, & pro interesse accipiat; aliter est usura. Ac deinde sibi objicit D. Thomam loco appellato 2. 2. quest. 78. respondensque: intelligitur, quando praedicta non concurrunt, ut patet ex ratione sua, cum dicit, quod non debet vendere, quod non habet, & potest multipliciter impediri: aliter nisi sic intelligeretur, contradiceret sibi ipse ibidem, ubi tenetur deditur in patium recompensationem damni, per quod subtrahitur sibi aliquid, quod debet habere; & contra id quod expresso tenet 2. 2. quest. 62. art. 4. de quo infra §. 77. Gabriel in 4. dist. 15. q. 21. lit. E. sed hic advertendum secundum Barum in arca in c. Conquestus, de usura, quod interesse consistit non solum in damno habito, sed etiam in lucro cessante, dummodo lucrum cessans esset in actu, vel quasi in actu, hoc est, quod probabiliter fuisset: quia sic dicitur petri, quod aliquo modo est. Secus si solum esset in probabilitate, quia sic dicitur petrus non esse, &c. Tum in Angeli de Clavasio sententiam loquitur, & conditiones eas quinquem recenset. Hadrianus VI. in 4. Pro Sacramento Penitentiae, de Restit. Dicunt communiter Doctores moderni, Theologi, & Canonici, quod ab initio in mutuo potest haberi ratio lucri cessantis, quoad fuerit verum interesse mutuantis. Interesse autem non est aliud, quam iusta utilitas homini, ut pulchra deducit Bari, neque debet estimari interesse lucri cessantis haberi ad quantum lucrari potest, sed quantum, verisimiliter lucratus fuisset, deductis expensis, & laboribus, & certe ejus habitae ratione ad arbitrium boni viri, quantum interest inter habere, & prope esse. Major in 4. dist. 15. q. 30. Interesse consistit in lucro cessante; hoc est licite potest capere ratione lucri cessantis. Et infra: Hanc conclusionem tanquam communiorum, & rationabiliorum tenet. Et rursus: Conclusio, quam inseguimur, ut patet, est verior, & eam sequens secundum ejus intelligentiam, cum circumstantiis possit, est in conscientia securus. Et iterum: Multa plures Canonice, & Theologie tam sequantur, Et allata Doctoris Angelici auctoritate, ita subdit. Ex quibus vult, quod damnificans aliquem tenetur ad recompensationem damni: quod certum est tam de damno emergente, quam de lucro cessante; sed non equaliter in lucro cessante, & in actu damno: nec oportet restituere emere illud, quod erat in potentia: quia multa possunt provenire impedimenta, ne ad actum complectum illa potentia redigatur.

Sylvestre verb. Usura, q. 19. questionem hanc ita proponit, ac dirimit: Utrum sit ex mutuo aliquid acquirere ratione interesse? Si loquamur de interesse damni emergentis, non est dubium, quod sit, si interesse applicatur tertio, & quia debitor non solvit tibi, oportet te usuras solvere alteri, & in hoc concordans omnes. Si vero loquamur de interesse lucri cessantis, Petrus de Auth. & Do. Aor. in cap. Salubriter eod. Tit. & Patrum norm. in cap. Conquestus eodem tit. idem tenent, modo lucrum cessans esset in actu vel quasi in actu, hoc est, quod probabiliter

ter fuisset: quia sic dicitur petri, quod aliquo modo est; secus si fuisset solum in probabilitate; quia sic dicitur petrus non esse. Quod patet per L. Si iudium retis. ff. de aut. emp. & vendi ubi licita est emptio facta de sola spe probabilitatis quasi in actu; & idem de partu futuro L. Nec emptio ff. de contrah. emptio. Et hoc est communis opinio, quam sequuntur summissa, & est vera. Cumque D. Thomae locum sibi objecisset, respondet: Ut bene dicit Nico. de Aulmo; loquitur de lucro incerto, non autem de probabili. . . . Quod potest ex sua ratione: quia loquitur de lucro non vendibili, cuiusmodi est, quod est possibile tantum; non autem de probabili, quod secundum iura vendi potest. Declarat deinde conditiones, quibus possit opinio haec cum vero consentit, nimirum I. Quod mutuantis malis lucrari alia via, sed ad hoc moveatur gratia amici. II. Quod mutuum habeat de periculis, laboribus, & expensis, quia lucrum intelligitur, deductis periculis, expensis, & laboribus. III. Quod patium non contrahatur ad semper, sed ad tempus, quantum ad praesumptum humanum, quia aliter videtur male lucrari per ipsam viam, quam per aliam. IV. Quod non sit obligatus mutuari. V. Quod ad id, quod accipit, sit interesse lucri veri & probabilitatis.

I. Medina Cod. de rebus per usuram acquisitis q. 3. in eadem est sententia, si demque principiis nititur.

Navarro idem statuit in Summa c. 17. n. 22. & in Commentario de usura n. 47. ubi objectionibus in contrarium adductis satisficit. In hac quoque sententia laudari possunt Bannez, Sylvius, alique permulti tum Theologi tum Canonici, qui tanquam laxiores Casuiste minime arguantur.

Sancti Raymond's auctoritas, quae objicitur, ad rem non facit; neque enim ait Sanctus hic censum accipi non posse lucri cessantis causa, cum probabile ac proximum damnum conjunctionem habeat; id unum exigi posse ultra fortem, & quantum lucri perceptum esset in hac facti specie; Patet, ego voluissim emere, vel esse paratus emere certam mercedem de pecunia, & ut propter nimiam instantiam scilicet cessare a tali emptione; ideo ut tibi mutuum, & ego dico, volo, quod tibi reddas mihi tantum, & ego dico, volo, quod tibi reddas mihi tantum, quantum esset tibi habiturus de istis mercibus, si illae deferretur: recte tamen in me periculum. Plus faveret sententia nostra textus hic, quam officia; ac si stricte loqui velimus, nec faveret vera, nec obedi. Tum porro dicitur, in Jura Canonice nihil occurrere, quod in praesens titulum lucri cessantis, cum aliquo damno probabili & proximo tantum, non autem actuali conjunctione legitimum titulum esse quicumque ultra fortem fumendi; facilis est & expedita Responso. I. Non est necesse id Juri formalibus aut equivalens verbis insertum esse, ut liceat, si ceteroquin naturali Juri conformis fit, ut re ipsa est; quoniam damnum probabile & proximum est pretio estimabile, cum lucrum probabile & proximum in commercio deduci possit, emique, ac vendi ex Civilis Juri sanctione.

II. Jus Canonice huic sententiae patrocinatur in Cap. in civitate, & in Cap. Naviganti de usura, ubi dicitur, ex merce majus quam commune pretium fuit posse, si vero simile fuerit, id, eo flato tempore, majus minusve fore. Ut enim optime J. Medina: Hujus pretii excessus justificat, illi esse implicitam mutationem. Clementina Religiosi, §. Quibus de privilegiis, statuit Religiosos, qui a legatis instituentibus Fideles advocaverint, teneri eos compensare, in quorum gratiam ea legata instituerint; ut enim Auctor animadvertem, non id aliam ob causam est, nisi quia praesertim, ne persona, quae aliqui per viam legati erant lucrum assequeretur, illud amitteret, & in casu rebus Religiosi impediens personae illas a lucro non in rebus casualiter contentis illis, a fortiori in necessario casu tenentur, qui mutuantem in lucro in rebus ejusmodi contentis impedit.

Ad difficultatem alteram responderetur, lucri cessationem non esse legitimum titulum ultra fortem aliquid exigendi, nisi cum damno probabili & proximo conjuncta sit, ut dictum est in Responso ad superiorem difficultatem. Quod autem queritur, an habitualis diffusio ex propria pecunia jure aliquo modo lucrandi, si inopuerit injulium esse, ut ultra mutuum aliquid accipiatur, satis fit, ut quis exima-

tur a restituendis iis quoque, quae nondum consumpta sunt, quibusque ditor evasit? Responderetur, id quidem, posita bona fide, satis esse, ne res eadem fide perceptae consumptaeque, & quae ad conditionis incrementum non contulerint, sint restituendae; non tamen satis esse, ne ea sit restituenda, quae exsistunt, & consumpta non sunt, quibusque melior facta conditio; cujus Responso probatio in Alectensium Casuum Decisionibus occurrit. Facta ergo hypothese, quoniam bona fide mutuum dedidit, causa exempli obligationis simplicis vi, & censum ejusdem mutui gratia exegisse; quavis ille census in hac bona fide consumptus, quibusque non evasit locupletior, restituere non tenetur; eos tamen augendi jus non obtinuit, ejusque actio fuerit natura mala est, divinaeque Legi contraria, solumque titulus, cujus vi fit, ut ille ab eorum censum restitutione eximatur, bonae fidei titulus est, quem titulum utrumque Jus Civile & Canonicum approbat, & Theologi post Div. Thomam confirmant. Haec porro questio non attingit Theologiae questionem eam, sed abstrahit, ut ajunt, an scilicet hac in re contra naturalem Jus necne delinquantur.

Quoad difficultatem, quae tertio loco posita est; Cum Mercator Mulos emit, & vendit plures, quam emit, atque adeo ultra eorum justum numeratum pretium, propterea quod eorum solutionem ad mensis sex vel ad annum sibi differendam consentit, atque inde proximum damnum patitur, cum dilationis spatium elapsum est, atque ipse novum gregem, seu novas merces sibi comparare in animo habet, potest etiam compensationem pro lucro fumere, quod ne faciat, impeditur, deductis expensis, laboribus, & periculis, dummodo ea fuerit ejus intentio, ut negotiaretur, non autem ut tenori datus usuram committeret; verum asseri potest hanc illi mentem non fuisse, cum solutionis elapso tempore, eam exigere neglexerit, cumque possit numerata pecunia vendere, hinc vendere maluerit. Porro si ejus intentio ejusmodi fuerit, nihil ultra legitimum numeratum pretium accipere potest.

Quoad difficultatem quartam; Mercator, qui bona fide lanas ante tempus emerant; & quidem minoris, quam valebant traditionis tempore, id quod iusto pretio desit, restituere tenetur, nisi incertum dubiumque fuerit, an traditionis tempore plures minorive laurae essent, quemadmodum definitum est Cap. Naviganti de usura, vel idem Mercatorum ita legesserint Venditorum sollicitudine compulsi, atque ex hac anticipationem damnum fenerint privati lucro probabili & proximo, quod ea pecunia, quam erogaverat, sibi comparasset. Tunc enim aliquid retinere possent ad compensationem usque; quod autem ad Alectensem Casum decimum septimum responderetur, non nisi requisitis conditionibus possit intelligi, ut neque mutans possit ultra fortem censum percipere, ratione lucri cessantis, quod cum sit probabile & proximo, tametsi non actuali damno conjunctionem sit.

Quoad quintam difficultatem, qui veritas, ne sibi commissus grex intereat, cum vendidit ex amorem consilio, ut pecuniam inde perceptam seniori daret, ignorantis ejusmodi negotiationem injustam esse, restituere debet id quoque, quod non est factus ditor, facta hypothese ejus ignorantiam causam & vincibilem fuisse; non item, si ejus ignorantiam invincibilis fuerit; erat enim in bona fide, siquidem census ab eo percepti, quin ditor evasit, in eadem bona fide consumpti sint. Quod addit, Canones, & Sanctos, qui usuras restituendas percipiunt, non distinguere inter id, quod bona fide, quod melior fit facta conditio, consumptum est, & id, quod adhuc inde specie a natura subsistit, id vero non ita fit habet; quod enim bona fides absolute loquendo operatur, id operatur, in ratione restitutionis seniorum; porro bona fides, in qua res, non acta conditio, consumpta sunt, ab eorumdem seniorum restitutione liberat juxta Civiles Leges, Canonice, & D. Thomam; nec verum est, nihil tale occurrere in Civilibus Legibus, sed solum in Glossa Juris Civiliis, ut ex Casu 20. Alectensi licet intelligi.

Aug. de Lameis.

V I A T I C U M .

(COMMUNIO. EUCHARISTIA.)

V I C A R I U S .

Vicarii nomine donatur is, qui alterius officio fungitur, eo absente, atque ejusdem auctoritate, Vicarii Ecclesiastici sunt in triplici genere, ut alius sit Magnus Vicarius Episcopi, seu Vicarius Generalis, alius sit Vicarius perpetuus, alius denique sit Vicarius simplex, seu amovibilis.

Magnus Vicarius in voluntaria & gratiosa jurisdictionis administratione Episcoporum praesentat, contentiosam enim Officialis exercet. Vicarii Generales Archiepiscoporum & Episcoporum Galliae debent esse originarii Regni & non Extranei ex Henrico II. Edicto an. 1154. Debent esse Presbyteri & Graduati ex Eclesiasticis Constitutione art. 45. Episcopus adigi nequit ad Magnum Vicarium institutum nisi in aliquo peculiaris casu, ut in absentiae casu, aut si Dioecesis ad distinctorum Senatuum jurisdictionem pertineret; tunc

